Dr.Saleh Ebrahimi

بزوتنەوەکەی شێخ عوبەیدوللاّ و ئەو روّڵەی لەو روّژگارەی کوردستاندا، لە سەردەمی هــەرسێ سـولّـتـان: عـەبدولعەزیز (١٨٦١ ـ ١٨٧٦)، مـورادی پێنجەم (١٨٧٦) و بەزۆریش عـەبدولحەمیدی دووەم (١٨٧٦ ـ ١٩٠٩) دا هـەبیووە، کـە وەک دیـارە سولّتان (مەبەست لە عەبدولحەمیدە) متمانەی پێکردووە و بوّ لای (شێخ)ی ناردووە و لە شێوازی لایەنگر و هاندە رێکدا بوّ ئامانجەکانی شێخ، بەڵکو وەک بە شداریێکیش لە بزووتنەوەکەی شێخ دادەرکەوتووە، کە ئەگەر وای دابنێین هێرشەکەی شێخ بوّ سـەر ئێران، بە رەزامەندیی (بابیعالی) بووبێ، ئەوا بەحری بەگ بەگوێرەی خواستی سولّتان جوولاّوەتەوە.

بەلاّم کە بە پێچەوانەی خواستی سولّتانەوە، دەجووڵێتەوە و بە رەزامەندیی خوّی لە شوّرشەکەدا بە شدار دەبێ، ئەوائیتر مانای وایە ئەم میرزادەیە، لە هەردوو بـارەکـەدا **ناسیونالستێکی دلّسوّزە و** بەتەنگ چارەنووسی گەلەکەوەیەتی.

بەحری بەگ، یان: رەزا بەحری بەگ، یان: بەحری پاشا (ی دواتـر)، یـەکێکـە لە کورەکانی میربەدرخان پاشا و لە دایکێکی (یەزیدی؛ ئێزەدی، یەزەتە) بە دنیا هاتووە، کە کاتی خوّی باوکی دیلی کردووە و دواتر مارەی کردووە. رەنگیشە هوّی ئەم ناونانەی لەبەر ئەوە بووبێ، کە لەکاتێکدا میربەدرخان پاشا و ئەندامانی بنە مـاڵەکـەی، بـەدەم رێگەیانەوە، بەرێی زەریادا بە سواری کەشتی، بەرەو تاراوگە بوّ (کاندی) ودواتریش بوّ (دیمەشق) لە ساڵی ١٨٤٦دا، لە دایک بووبێ (نووسەری کتێبی: بەدرخانیان، مێژووی لە دایکبوون و مردنەکەی باس ناکات).

سەرچاوەگەلی بنەماڵەی بەدرخان، باسی ئەوە دەکەن کە سولّـتـان عـەبدولعەزیز، رەنگە لە ساڵی (١٨٧٠)دا، یان کەمێک دواتردا، کە هەر لەوساڵەدا میربەدرخان پاشا وەفاتی کرد، چوار لە کورەکانی میری ئاوارەی هەڵبژارد و فـەرمانی دامـەزرانـدنیانی بەپلەی قایمقامی سەربازیی (کە دەکاتە پلەی سەرهەنگ) دەرکرد، کە بریەیتی بوون لە: بە حری بەگ، نەجیب بەگ، مستەفا بەگ و بەدری بەگ و ئەرکی سێقێل و بـەلای زۆریشەوە داروغەیی پێ سپاردن.

Dr.Saleh Ebrahimi

وەک لەبیرەوەرییەکانی نووسەری ناوداری تورک (ئەحمەد مەدحەت) داهاتووە، بەحری بەگ ئەو ئەفسەرە بووە، کە لە ساڵی ۱۸۷۴دا، چاودێر و بەرپرسی جێبەجێکردنی فەرمانی دوور خستنەوەی **ئەو وشاعیری گەورە: نامیق کەمال** و نووسەر و رۆژنامەوان: **ئەبوضیاء تۆفیق** و چەندین رووناکبیری‌تر بووە، بۆ دوورگەی (رۆدس). هەر **ئەم نووسەرە، ستایشێکی زۆری بەحری بەگ دەکا**، لە سەر ئەوەی کە وەک دەڵێ لە کاتی ئاوارە کردنیاندا، کە لە پاپۆڕدا بوون، لەو سیخورە رزگاری کردوون، کە سیخوڕیی بە سەریانەوە کردووە. بۆیە بە (پیاوێکی یەکجار جوامێر)ی باس دەکا.

بەحری‌بەگ لە کاتی جەنگی رووس ـ عوسمانی (۱۸۷۷ ـ ۱۸۷۸)دا، یەکێک لە یاوەرانی سوڵتان، (واتە: یاوەرانی سوپایی)، بووە، تا بۆ کوردستان بچێ و بکەوێتە کۆکردنەوەی خێڵەکان و بەسەر بازگرتنی ئەوانەی خۆیان بۆ هێزی میلیشیا ناو نووس دەکرد و خرکردنەوەی یارمەتی و پیتاک و خۆراک و کەرەسەی جەنگ و لەم بوارەدا ئەرکەکەی سەرشانی، چاک بەجێ هیناوە، کە بێگومان پێوەندیشی لەگەڵ شێخ عوبەیدیلا، هەرلەم کاتەوە دەستی پێکردوە و دوورنییە هەر ئەمیش خاوەنی ئەو پێشنیارە بێت، کە **پلەی فەرماندەیی کردنی** هێزەکانی میلیشیای کورد، کە لەو جەنگەدا بەشدار دەبن، بە **شێخ بدرێت**.

دیسان هەر لە کتێبی (بەدرخانیان) دا، باسی ئەوە هاتووە، کە بابیعالی لە ساڵی (۱۸۸۰)دا، داوای لێکردووە بکەوێتە نێوانەوە بۆ کۆتایی پێهێنانی راپەرینی (حسین **کەنعان) زربرای لە** (بۆتان).

حسین کەنعان لەوانەبوو، کە لەجەنگی رووسی ـ عوسمانیدا بووە و دوای جەنگەکە بۆ کوردستان گەڕاوەتەوە و لەگەڵ برایەکی تریدا (عوسمان بەگ)، بانگی ئازادی کوردستانیان راگەیاند و تا نزیکەی دوو ساڵێک، بە رهەڵستی دەسەڵاتی دەوڵەتیان کرد. دەوڵەتیش لە شکرێکی بە فەرماندەیی موشیر عیزەت پاشا، کردە سەریان، بەڵام شەڕ و پێکدادانێک رووی نەدا، چونکە سوڵتان عەبدولحەمید، یارمەتی و ناوبژیکردنی لە بەحری بەگ خواست، کە لەو کاتەدا لە پلەی یاوەری نزیکی سوڵتاندا بوو، توانی

Dr.Saleh Ebrahimi

سەربکەوێ و هەردوو براکەی بەوە قایل بکات کوردستان بەجێ بهێڵن و بچن لە ئەستەموولْ نیشتەجێ بن. هەر هەمان ساڵیش سوڵتان عەبدولحەمید، بۆڵای شێخ عوبەیدیلا بۆ (هەکاری)ی نارد.[1]

جگەلەم کۆششانە، کە لەم بوارەدا نواندوویەتی، خاوەنی کتێبی (بەدرخانیان) باسی پێوەندی بەحری بەگ بە (شێخ) و شۆڕشەکەیشیەوە ئاوا دەکات:

(... شێخ بە یارمەتی **بەحری بەگ، دوژمنایەتی وناکۆکییەکانی نێوان (مامەش)** و (مەنگوڕ) و ئێرانی چارەسەر کرد و بۆ چاکەی سوڵتانیش، سەرلەبەری خێڵەکانی لە ناوچەی (هەکاری) کۆکردنەوە و بە ناوی سوڵتان عەبدولحەمیدیشەوە، هەمەجۆر دیاری و میدالیا و چەک و شتومەکی تری پێ بەخشین).

سوڵتان نازناوی **(پاشا)یشی بە بەحری** بەگ بەخشی. بەڵام دواتر لەمجۆرە کارانەی دوور خستەوە، کە لە سەرەوە باسمان کردن، کە وەک گومان دەبرێ، هۆی ئەو ڕۆڵە دووفاقییە بوویێ، کە بەحری بەگ لە کوردستاندا، لە بزووتنەوەکەی شێخ عوبەیدیلادا نواندوویەتی، جگەلە سرووشتی بەدگومانی کە سوڵتان بەرامبەر بە دۆستان و نزیکەکانی خۆی هەیبووە.

هەر لە بواری ئەمجۆرە کار پێ سپاردنانەدا، بەحری بەگ بەشی سەرەکی ئەو ڕۆڵە گرنگەیشی بەرکەوت، کە لە یەکێک لەگەورەترین داماوییەکانی ژیانی سیاسی عوسمانیدا بەشداری بکات و لەمەش مەبەستمان لەکارەساتی سەر تێدا بردنی: **مەدحەت پاشا** (١٨٢٢ - ١٨٨٤)ی سەرۆک وەزیران و باوکی یاسای عوسمانی و خاوەنی ئەو ریفۆرمکارییە، مەزنانەیە، کە لە سەردەمی فەرمانڕەوایەتی بەغداد (١٨٦٨ - ١٨٧٢) دا ئەنجامی داوە.

---

١. بەم پێیە دەبێ ڕاپەڕینەکەی حسین کەنعان و عوسمان بەگ، یەکسەر دوای برانەوەی جەنگی رووسی-عوسمانی (١٨٧٨ز) بوویێ، نەک وەک پێشتر نووسەر باسیکردووە.

Dr.Saleh Ebrahimi

ئەم کارەساتە بە فەرمانی سوڵتان عەبدولحەمید بووە و لەتەک مەدحەت پاشادا، سەری (مەحموود پاشای وەزیر)ی، هاورێکەیشی تێدا براوە، کە هەردووکیان لە شاری (تائیف)، لە (حیجاز) زیندان بوون.[1]

نووسەری کتێبی (بەدرخانیان) باسی ئەوە ناکا، کە لە دوای دەست لە کارکێشانەوەی بەحری بەگ لە کۆشک، چ ئەرک و فەرمانێکی تری پێ سپێردراوە، تەنیا ئەو ئەرکانە نەبێ، کە سەبارەت بە دوورخراوانی سیاسی، بۆ (حیجاز) پێی سپێردراون و لەم بوارەدا دوو راپۆرتی ئەوی ناو بردوون، کە بۆ بەر پرسانی تایبەتی (سەرا، واتە: حکومەتی ناوەندی) بەرزکردوونەتەوە. یەکەمیان تایبەتە بە چالاکی سیاسیی ئەو دوورخراوانەوە:

(... لەم سەروبەندەی دواییدا (لۆدوس)ی وەرگێری کۆنسوڵی ئینگلیز لە (جدده)، بە بەردەوامیی هاموشۆی (مەککە) دەکات و زانیاریی بۆ ناوەندی بەڕێوەبەرایەتی ئینگلستان، لە سودان دەنێرێ. ناوبراو دوو رۆژ لەمەوبەر، بۆ خۆی سەردانی (تائیف)ی بەڵام سەبارەت بە لێوەرگرتنەوەی مافەکانی سێڤیلی لە تاوانباران (مەبەستی لە مەدحەت پاشا و هاورێکانێتی) لە ناو (تائیف)، ئێمە هێشتا بە شێوەیەکی فەرمیی، یان بە فەرمانێکی شاهانە (ی ئەستەموول) لەم بارەیەوە پێمان رانەگەیاندوون و خودی مەدحەت پاشاش

۱. زۆربەی کتێب و سەرچاوەگەلی مێژوویی و ئنسکلۆپیدیاگەلی زانستانەی جیهانی، باسی ژیننامەی ئەم پیاوە چاکە ریفۆرمخوازە دەکەن، کە چارەنووسی بەو شێوە داماوییە دوایی پێهێنراوە. عەبدولحەمید هەر لە دوای لابردنی (عەبدولعەزیز)ی برای، بووە سوڵتان!ویستی خۆی لە مەدحەت پاشا رزگار بکات، **کە هەمیشە پێی لەسەر پەیڕەوکردنی قانون: یاسا دادەگرت،** کە هەر خۆی لە ساڵی (۱۸۷۶) دا دایرشتبوو، لەبەرئەوە تاوانێکی دەست هەڵبەستی بۆ دروست کرد، کە گوایە تەقەللای کوشتنی برالاوە (شێت)ە کەی داوە. بەم بۆنەیەوە مەدحەت پاشا و ئەو هاوریانەیشیی، کە لە دارشتنی (دەستوور) دا بە شداریان کردبوو، بە دادگایەکی سپایی سپاردن و فەرمانی لە سێدارەدانیان بە سەردادان. بەڵام دواتر حوکمەکەیان بووە ئەوەی بۆ (تائیف) شارەبەدرو ئاوارەیان بکەن.

Dr.Saleh Ebrahimi

ئاگای لە وەرگرتنەوەی ئەم مافگەلە سیقیلیانە نییە، کە دەرماڵەشیان لێ سەندراوەتەوە و بڕیار دراوە خۆراکیشیان لە دەفری سوپایی (واتە: زیندنیانی ئاسایی...) دا بدەنێ.

لە ڕاپۆرتێکی تردا، کە بە ناونیشانی (داوەریی تاوانبارانی دوورخراوە) نووسراوە، ئاوا هاتووە:

ئەو قاوشەی تیایدا دانراون (مەبەستی لە قاوشی سەربازخانەیە)، بۆ هەریەکێکیان ژوورێک تەرخان کراوە. ژوورەکان هەوا تیایاندا ئاڵوگۆڕ دەکات و ئەوانەشیان کە پلەیان هەڵکشاوترە (خاوەن پلەو پایەی باڵا)، بڕی نزیکەی (۲۰۰۰۰) بیست هەزار قرۆش، بۆ خواردن و خواردنەوەیان، لە باجی کۆکراوە بۆ سەرف دەکرێ، دواتر ماوەی ساڵێک دەبێ ئەم بڕە پارەیە بۆ (۵۰۰۰) پێنج هەزار قرۆش کەمتر کراوەتەوە. بە دڵنیاییشەوە، وەک تاوانبار هەڵسوکەوتیان لەگەڵدا ناکرێ. بەڕێوەبەرایەتی ئێرەش ئاگای لەوە نییە، کە ئەمانە تاوانبارن و مافەکانی سیڤیلیان لێ سەندراوەتەوە. بەڵکو بە شێوەیەکی ئاسایی وەک تاوانباری سیاسی هەڵسوکەوتیان لەگەڵدا دەکرێ. پێشبینی و گریمانی پێوەندی و نامەکاریی و تەلگراف و بڵاوکردنەوەی بیروڕای خراپ و گەنیویش، لەو شتانەیە، کە زۆر ڕوودەدات. پردی پێوەندیشیان (ئەشرەف بەگ)ی پزیشکی گرتوخانەکەی (جددە) و (نووری بەگ و بەکربەگ)ی پزیشکی (مەککە)ن، کە ئەشرەف بەگ و نووری بەگ بە ئاشکرا چاکەی مەدحەت پاشا باس دەکەن و بەڕێوەبەرایەتی (جددە)ش ئاگای لە هەموو ئەم کەینوبەینە هەیە... بەڵام گریمانی هەڵاتنی ئەم تاوانبارە ناوبراوانە هەرگیز پێشبینی ناکرێت. خۆ ئەگەریش شتی وا بە بیریاندا بێت، ئەوا لاشەکانیان بە سەری نێزەوە دەکرێت و خۆیشیان ئەمە نازانن. بەڵام پێوەندییان لەگەڵ ئەستەموولدا بەردەوامە و لەوێشەوە پارە و جل و بەرگیان بۆ دێت...ئیمزا

وەک دیارە **(بەحری بەگ)** فەرمانی خنکاندنی (مەدحەت پاشا) و هاوڕێکەیشی پێ سپێردراوە، چونکە وەک (محەمەد لوتفی بەگ)ی بیمباشی دەڵێ (ئەوەی فەرمانی کوشتنی مەدحەت پاشا و مەحموود پاشای بۆ والی (پاشای حیجاز) هێنابوو، لە بەحری بەگی بەدرخان پاشا زادەی یاوەری سوڵتانەوە بۆ هاتبوو.

Dr.Saleh Ebrahimi

لەم برگەیەوە بۆمان دەردەکەوێ، کە لە کارخستنی بەحری بەگ، لەو پلەیەی لە کۆشکدا هەیبوو، لە دوای ساڵی (۱۸۸۴)ەوە بووە، بەڵام ئەوەی لە ژیننامەکەیدا تەماوی بوو، لەوەی کە بۆچی لە حیجازدا بووە و چ کاریکی پێ سپێردراوە، ئایا هەر تەنیا چاودێری کردنی حوکمدراوان و دوورخراوان بووە؟ یان: ئاخۆ ئەو کاتەش هەر پلەی یاوەری سولڵتانی هەبووە؟، یان: ئاخۆ ئەو راپۆرتانەی، کە لە حیجازەوە ناردوونی، پێش جێبەجێکردنی فەرمانی کوشتنی مەدحەت پاشا بووە، یان: دواتر؟ بەڵام ئەوەندەی لە شێوازی ئاڵۆزاویی خاوەنی کتێبی (بەدرخانیان)دا بۆمان دەر دەکەوێ و هەڵدەهێنجری، ئەوەیە کە بەدرخان (بەحری بەدرخان) دووجار سەفەری حیجازی کردووە.

چونکە ناشێ و ناچێتە عەقڵەوە، کە ئەو راپۆرتەی لە بارەی زیندانییانەوە نووسیویەتی، لە دوای لە ناو بردنیانەوە، نێردرابن، کە ئیتر جێی بایەخ و پرسی بەرێوە بەرایەتی نین.

لە جێگەیەکی تردا سەرنجی راکێشام، ئەوەی لە بارەی (محەمەد سالح بەدرخان)ەوە گوێزراوەتەوە، کە سەردانی ماڵەکەی کردووە و نووسیویەتی:

«لە ماڵی شازادە بەحری بەگدا، لە خۆی و حەرەمەکەی زیاتر، هیچ موسڵمانێکی تری تێدانییە».

ئەمەش بە شێوەیەکی بنبڕ، مەبەستی لەوەیە، کە ئەوەی لە ماڵەکەیدا دیونی، یەزیدیانی خزمی دایکی بەحری بەگ، یان کارگوزارانی سەر بە ئایینی تر بوون.

دیسان نووسەری ژیننامەکە، باسی ئەوە دەکات کە بەحری بەگ، کورێکی بەناوی (نەصرەت) و دوو کچیش بە ناوی (ئەسما) و (روقییە) هەیە.

بەحری بەگ ساڵی ١٨٩٦ وەفاتی کردووە، کە چەند ساڵێک پێش وەفاتیشی، خانەنشین کرابوو. (نەقڵ لە شۆرشی شیخ عوبەیدیلای نەهری لە بە ڵگنامەی ئینگلیسی و ئەمریکیدا کە وەدیع جووەیدە، نوسیویەتی و جرجیس فتحوللا کردویەتە عەرەبی و بەرێز محەمەد حەمەباقی کردویەتە کوردی. چاپی ساڵی ٢٠٠٧ز ـ هەولێرە).

Dr.Saleh Ebrahimi

شەجەرەنامەی شاهانی شەمزین

شێخ عەبدولقادر گەیلانی لای کرماشان، ناودار بە بازی ئەشهەب، ئەسپید باز، بازی سپی، کورێکی دەبێ بە ناوی سەیید، عەبدولعەزیز، ئەمەیش کورێکی دەبێ بە ناوی سەیید محەمەد ناودار بە هەتتاک، ئەمیش کورێکی دەبێ بە ناوی سەیید حاج، لە حاج، سەیید عەبدوللا و لەمیش سەیید ئیبراهیم، لەمیش سەیید محەمەد، لەمیش سەیید سەیید حاج ٢،لەمیش سەیید ئیبراهیم ٢،لەمیش سەیید صالح، لەمیش سەیید ئەحمەد، لەمیش سیید تاها خەلیفەی مەولانا خالید شارەزوری، لە سەیید تاها، سەیید عوبەیدیلا رابەری راپەرینی کوردایەتی سالّی ١٨٨٠ ز-و لەم زاتەش سەیید عەبدلقادر ناودار بە غەوسی سانی، لەمیش حاج سەیید عەبدوللا گەیلانیزادە ناودار بە سلطان العرفا، ئەمیش ٢ کوڕی بە ناوی دوکتور سەیید عەبدولعەزیز کە لە راپەرینی ئەیلول بە رابەری ژەنرال مستەفا بارزانی رابەری کەبیری نەتەوەی کرد و هەمیشە زنیدو، بە شدار بووە، کوری دوەم ناوی سەیید عەبدولقادر بووەو ئەمیش ٥کوری بە ناوی سەیید تاها و سەیید فاروق و ئەندازیار سەیید ئیبراهیم، سەیید صالح و... بووەو بۆ بەرەبابی سەیید محەمەد صدیق کوری گەورەی مەلیک عازی شێخ عوبەیدیلا نەهری شاهی شەمزین، بنوارە پەرەی ٨٢ ئەم کتێبە.

نوکتە: مەولانا خالید شارەزوری.نوسخەی جامیعەو نوسخەی نابیغە کوردایەتی کردوە و تەنانەت لە رێگای عیرفان و رێبازی نەخشی ویستویەتی یەکیەنی و وەحدەت لە نێو نەتەوەی کورد، سازبدا و لە پڕ دەوڵەتی کوردی رابگەیێنێ وکوردستانی ئازاد و سەر بەخۆ سازبدا، ساداتی کرامی نەهری شاهانی شەمزین کە لە فێرگەی مەولانا خاید، کوردایەتی فێربون، ئەوانیش بە نۆبەی خوێان کوردایەتیان کردوە. بۆ وێنە:

(بڕوانە شۆڕشی شێخ عوبەیدلای نەهری لە بەڵگەنامەی قاجار، حەسەن عەلیخان ئەمیر نیزامی گەروسی، لە فارسی یەوە بۆکوردی بەرێز محەمەد حەمەباقی ئەندامی کارای کوڕی رانیاری کورد، لە هەولێر، چاپی ئاراس سالی ٢٠٠٧ ز ـ هەولێر و بنەماڵەی زانیاران، عەللامە مەلا عەبدولکەریم مودەڕیس ئیمام شافعی زەمان، چاپی ١ بەغا چاپخانەی شەفیق ساڵی ١٩٨٤ ز ـ

Dr.Saleh Ebrahimi

□١- راپەرینی نەتەوەی کورد لە سێ دەورەدا :

ئە توانین بڵێین راپەرینی نەتەوەی کورد لە سەتەی نۆزدەوە زیادتر پەرەی سەندوە کە خۆیان باشتر ناسیوەو بۆئازادی راپە ریونو ئەم راپەرینەش ئەبێتە سێ دەورە:

□١-دە ورەی یە کەم لە سەرەتای سەتەی نۆزدەوە تا جەنگی جیهانی یە کەم.

ئەم راپەرینانە بۆ ئازادی کورد بوو زۆریش پاک بونو بەهۆی ئەم بە رێزو دلسۆزانەوە بو:

١-راپەرینی (عبدالرحمان) پاشا بابان لەساڵانی ١٨٠٦ - ١٨٠٨ز لە پارێزگەی سولەیمانیدا

٢- ئەحمەد پاشا بابان لە ساڵی ١٨١٢ز

٣-زازای کورد لە سیواس لە ١٨٢٠ی زاینیدا

٤- ئەمیر بەدر خان لە جریزەدا لە ساڵی ١٨١٠ تا ١٨٧٠ی زاینی

٥- محەمەد پاشا رەواندزی (کۆرە) لە ١٨٢٦ تا ١٨٣٣ از

٦-کوردە کانی چیای سنجار (ژەنگاری) لە ١٨٣٠ تا ١٨٣٣ی زاینی

٧- ئەمیر شریف‌خان بتلیسی لە ١٨٣٤ی زاینی

٨- یەزدان شێر (غرالدین شێر)لە ١٨٣٥.

٩- حوسەین کە نعانو عثمان پاشاله ١٨٧٩ از [٣]

١٠-راپەرینی حەزرەتی شیخ عوبەیدیلا نەهری ناودار بە مەلیک غازی شاهی شەمزین (قدس سره) لە سالانی ١٨٨٠ تا ٨١ و ١٨٨٧ز

١١-راپەرینی کوردە کان لە موسڵ، ئەرزەرۆمو بتلیس لە ١٩٠٧ز .

١٢-راپە رینی مەلا سەلیمو شا عابیدین لەبتلیس ١٩١٣ ز .

٣ ـ سەر چاوە: تێزی دوکتورای سەید عەزیز شەمزینی لاپەرەی ٩١ تایپی.

Dr.Saleh Ebrahimi

شەپۆل / ١٨٩

☐٢-دەورەی دوەم

ئەم راپەرینانە لە نێوان دو جەنگی جیهانی ١ و ٢دا بەدیهاتوەو ئەم کوردە بەڕێزانە بون کەراپەریون:

١-شیخ مەحمود بەرزنجی ناودار بە مەلیکی کوردستان لە سولەیمانی لە ساڵی ١٩١٩ تا ١٩٣٢ز

٢-سمکۆ، سمایل ئاغای شکاک ناودار بە سمکۆی مەزن لە ساڵی ١٩٢٠ تا ١٩٣٠ زولە ١٩٣٠ کەلەشنۆ بەرەشە کوژی کوژرا[١].

٣-شیخ سەعید پیران بە رابەری حیزبی تەعالی لە تورکیا لە سالی ١٩٢٥[٢]ز

٤-راپەرینی کوردەکانی کوێستانی ئاگریّ بەفەرماندەیی ژنرال ئیحسان نوری پاشا لە ١٩٢٦ تا ١٩٣٠ زو حوکومەتی کورد بە دیهات و رەئیسی حوکومەت ئیبراهیم پاشا بو[٢]

٥-راپە رینی شیخ ئەحمەد بارزانی خودانی بارزان لە ١٩٣١ تا ١٩٣٤ز

٦-راپەرینی کوردەکانی ئیران بە رابەری جەعفەر سوڵتان لە ساڵی ١٩٣١ تا ١٩٣٢ زینی

٧-راپە رینی کوردەکانی تورکیا لە دیار بەکر لە ١٩٣٤ز

٨-راپەرینی کوردەکان لە دەرسیم بەرابەری سەیدرەزا دەرسیمی کە بە هەورە بروسکەی دژو دوژمن ناودار بولە ساڵی ١٩٣٧ز

☐ دەورەی سێوەم لە کاتی جەنگی دوەمی جیهانیو دوای ئەوە راپەرین لە کوردستاندا روی داوە کە خێوی نەزم وبە رنامە بووەو پارتو خیزب بەدی هاتونو رابەری خەڵکیان کردوە بە مجۆرە:

١-راپەرینی ژەنراڵ پێشەوا بارزانی نەمرو هەمیشە زندوی نەتەوەی کورد، مستەفا بارزانی خودان کوردستانو بارزان لە ١٩٤٣ بوەو رابەری حیزبی رزگاری تا ١٩٤٥ز کە دوای ماوە یەک هاتە یارمەتیدانی راپەرینی کوردەکانی ئێران لە ساڵانی (١٩٤٥ - ١٩٤٦) تارابەران و ئەندامانی کومەڵەی (ژ - ك) گیران.

١ - سمکۆی مەزن هەرچەن نێوی شێخ یاسەیدی پیوە نەبوە، بەلام‌لە رەسەندا لە بنەماڵەی شێخانی شەمزینە.شیخی کوردی لە واژەی خەشایەثیا کە بەواتای خوا، گەو رە، بەدەسەلاتە، گیراوە.

٢ - تیزی دوکتورای سەید عەزیزشە مزینی لاپەری ١٥٣.شیخ سەعید پیران یاپاڵۆ یانە خشبەندی لە ١٢٨٥ی مانگی لە دایک بووەو زیاتر لە ٦٠ هەزار مریدی هەبوە، دوای کوژانە وەی راپەرینی دیار بەکرلە ١٩٢٥/٣/٢٤ زاینی لەگەل یارانی لەسیدارە دراوە ودەسی رەشی سوفێت و ئنگلیس و فەرانسەی تێدا، دیارە.

Dr.Saleh Ebrahimi

٢ـ دامەز رینەران و راپەرینی کۆمەڵەیژ ـ ک ـ لە ١٩٤١زاینی بە سەر مونشی رەحمان زەبیحی کە لە دواییدا رابەرانی (ژیکاف) گیران و لە ١٩٤٥ی زایینی بەحیزبی دیمرکراتی کوردستان ناونراو لە ساڵی ١٩٤٥ تا ١٩٤٦ ز، سازدانی کۆماری سەر بە خۆی کورد لە ئیران لە مەهاباد بەسەرۆکی پێشەوا قازی محەمەد (قدس سره) بە دیهات.

٣ـ راپەرینی کوردەکانی جوانرۆ لە ئێران لە ساڵی ١٩٤٩ز

نوکتە: بۆوێنە راپەرینی کوردەکان لە جزیرو بۆتان لە ساڵی ١٨٢١ ئەمیر بەدرخان پاشا هەژدە ساڵانەبو، کەبوە رابەری ئەمیرنشینەکانی شازادەکانی جزیرو بۆتان، دەستی کرد بە سازدانی حوکومەت و یەک خستنی ئەمیر نشینەکانی شازادەکوردەکان و دەسی کرد بە بانگەواز بۆ یەکبون و یەک گرتن، لەم سۆینگەوە پیشەوایانی ولاتی وان، هەکاری، موشا، هێزان، کارسا، موسڵ، زاخوو ئەمیرنشینی ئەردەلان لە بەکیان بۆ وتوو پەیمانی یەکیەتییان لە گەڵ ئەمیر بەدرخان پاشا گرێداو مۆریان کردو بەدرخان پاشا زۆر بەلەز لە شاری جزیر دوکارگای بو چەکەمەنی و باروتسازی، دامەزراندو چەندین کەسیشی ناردە ئوروپا بۆ فیربون.

دوای ئەوەی سپای تورکی شکاند لە ساڵی ١٨٤٢ز ـ سکەی بە ناوی خۆی لێداو لەوانەوە تا سابلاغ (مەهاباد)، رەواندز، و موسڵ و دیاربەکر، (شەنگار = ژەنگار)و سیرت، وەران شار، سوارک، دیاربەکر، شنو ورمێی هێنایە بن فەرمانی خۆی، بەلام بەداغەوە (عزالدین شێر)ی برازای خۆی کە بە (یەزدان شێر) ناودار بو فریوی تورکی عوسمانی خواردو بووە هۆی قڵپەوە بونی حوکومەتی ئەمیر بەدرخان پاشاوجا هەرچەند لە قەڵای ئەرخ پیاوانە جەنگی بەلام گیراو لە ١٨٤٨ز بەرێ کرا بۆ ئەستەمبول و راپەرینەکەتیاچو.

□ لە ١٨٨١ حەزرەتی شێخ عوبەیدیلا مەلیک غازی شاهی شەمزین بە فیل بۆ وتووێژ بانگ کرائەستەمبول، بەلام گرتیان و بەندیان کردو دوای ساڵیک شێخ هەلات و لە رێگای قەفقازەوە گەراوە بۆکوردستان، بەلام خۆی بۆ قەوی نە کراو لە ١٨٨٣ی زاینی یەخسیر کراو برا شاری تایفی حجازو لە ١٨٨٨ی ز ـ وەفاتی کردو هەر لە تایف نێژرا.

□ دوای گەرانەوەی شێخ عەبدولقادر (غەوثی ثانی) لە تایفەوە بۆ ئەستەمبوڵ راپەرینی کورد هەڵ توقی و تەنانەت لەباری فەرهەنگیشەوە راپەڕینێ بەر چاوکرا، رۆژنامەو گۆواری کوردی دەستی بە بلاو بونەوە کرد، وەک دامەزرانی رۆژنامەی کوردستان، ژیوی کورد،

Dr.Saleh Ebrahimi

ڕۆژی کورد، هەتاوی کوردی، یەکگیربون، رقین، [۱-۲] ئەبێ بزانین لە ساڵەکانی ۱۹۰۸و ۱۹۱۰و لە راپەرینی ۱۹۱۱و ۱۹۰۵و لە راپەرینی ۱۹۱۴ لە بتلیس و وان، هەولێرو دیار بەکر بەشدا ری راپەرینیان کرد بو.

غەوثی ثانی:

۱- حیزی تەعالی کوردستان بەرابەری سەید عەبدولقادر ناودار بە غەوثی ثانی لە ۱۹۲۵ز - ساز درا کە پزیشکان، ئەفسەران و سەرانی بەهێزو وزەی هۆزە کوردەکان لەم خیربەدا بەشدار بون.

۲- جەمعییەتی تەشکیلاتی کۆمەلایەتی کورد بەرابەری بەدرخان سازدرا کە گەنجان، لاوان، خوێندکاران لە زانکۆکانی ئەستەمبوڵ و ئەرزە رۆمی تیدابو.

۳- جەمعییەتی سەر بە خۆیی کورد لە قاهیرە بەرابەری ئەمیر سورەیا پاشا بەدرخان سازدرا.

□ نوکتە لە بە ندی ۳۸ و ۳۹ و ۴۰ بەشی سێوەمی قەراردادی لۆزان تەزمین درابو کە کوردەکان لە تورکیا مافی خوێندن بە زمانی کوردی و کۆوارو رۆژنامەو دام و دەزگای عیلمی و کۆبونەی کۆمەلایەتی و فەرهەنگیان هەبێ، وتار لە کورو کوبونەوەو دادگاکان بە کوردی بێ و هەمو کوردێ مافی رامیاری خۆی هە بێ[۳]

□ دوکتور فوئاد - کە ماڵ فەوزی سەردەبیری روژنامەی ژین لەگەڵ حەزرەتی شێخ عەبدولقادر (غەوثی ثانی) و سەید محەمەد وکوڕێ لە سەرانی کورد بەندکران و لە ۲۴ مانگی ۳سالی ۱۹۲۵ی زاینی ۹۱ کەس لەگەڵ شیخ عەبدولقادر لە شاری دیار بەکر لەدار دران و هەروا شێخ سەعید لەگەل ۳۷ کەس لەدیار بەکر لەدار دران.

□ حەزرەتی سلطان العرفا حاجی سەیدعەبدوڵلا گەیلانیزادە یارمەتی دەرو موعاونی حیزبی تەعالی لە ۱۹۲۵ی زاینی کەوتە بەر ئەزیەت و ئازاردانی تورکی عوسمانی لە شاری سولەیمانی.

---

۱ - تێزی دوکتورای سەید عەزیز لاپەرەی ۱۱٦ بە نەقڵ لە یا موڵکی کوردستان و راپە رینی کوردو کوردستان و کورد اختلاللری بە زمانی تورکی تاران چاپی ۱۹۴٦ ز-لاپەرەی ۵٦ کە مەبەست لەو راپەرینە سەر بە خوی کورد بو

۲ - لە ۱۹۱۳ ی زاینی کومەیتەیەک بۆ پەرەدان بە فە رهەنگ وزمانی کوردی بە رابەری عەبدورەزاق بەدرخان لە شاری خۆساز درا.

۳ - تیزی دوکتورای سەید عەزیز شەمزینی لاپەرەی ۱۴۳ تاییی

Dr.Saleh Ebrahimi

□: پەندی کوردی: دۆستی دوژمنی من، دوژمنی منە، بەڵام دوژمنی دوژمنی من، دۆستی منە..

□دەڵێن: یەکێ لە هۆی راپەرین‌و تورەیی ژەنرال ئیحسان نوری‌پاشاکە بە دژی تورکی عوسمانی راپەریوە ئەوەیەکە رۆژیک ئیحسان نوری پاشا لە ئەفسەرێکی تورک داوادەکا ئەم منداڵە مەکوژە، ئەویش منداڵە کوردە لە دەس ژەنرال ئیحسان نوری هەڵدەپرو چڤینێ‌و لە بەرچاوی ئەو دەی‌کوژی‌و دەڵێ ئەم منداڵەکوردە نابێ بمێنێ، ژەنراڵ ئیحسان نوری پاشا، ژان لە دڵ‌و هەناوی دەگەرێ‌وئیتر ناتوانێ خۆ رابگرێ.

لەجەنگی ئازادی دەری کورد، ناوەندی ئارارات لەساڵەکانی ١٩٢٦ تا ١٩٣٠ زاینی بە فەرماندەیی ژنرال ئیحسان نوری پاشاکە بەدژی داگیرکارانی تورکی وەسمانی راپەری ئەگەر یەک تێکوشەرو پیشمەرگەی موسولمانی کورد بکەوتایەتەگیر تورکەکان سەریان ئەبری و ونجن و نجنیان ئەکردو زۆر دراندانە شەهیدیان ئەکرد.

لەزستانی ساڵی ١٩٢٩ زاینیدا لە جەنگێکداکە لەمەلبەندی (ئـورتولو) رویدا تـورکە وەسمانی یەکان بەدەسی کوردەکان تێشکان ویەخسیر ئەکران، جا لەبەر ئەوەی ئازوخەی کوردان کەم بو ئەو دیلانەیان ئەنارده ئێران تەنانەت کوردەکان پاروی دەمی خۆیان ئەدا بە یەخسیرە تورکە وەسمانی یەکان.

(هوریک) ناوی پێریژنێکی هەژارو بێوە ژن بو،لە هوزی (حصەصوری جەلالی) کـاتێ دیبوی وا یەخسیرێکی تورک گورەوی یەکانی دراوە،گورەوی یەکانی خۆی لە پێ دەر دینێ ئەی‌دا بەسەر بازە تورکەکە لە رێگا پیێ ئەو دیلـە سەرما نەی با[1].

□کورد لە سەتەی ١٠ و ١١ پێوەندی فئودالی لەکوردەواریدا سازداوەو لە ئاخری سەتەی ١٨و سەرەتای سەتەی ١٩ تەواو بووەو ئەوسادەورەی خانخانی‌و فئودالی دوایی، پێی‌هاتووە[2].

□ لەئاخری سەتەی ١٥و سەرەتای سەتەی ١٦ شـانشینەکـانی کـوردو فـئودالەکـان لە کوردستان کەوتنە بەر دەستی تورکی عوسمانی‌و حوکومەتی ئێران.

١ ـ بروانە مێژوی ریشەی نیژادی کورد نوسراوی ئیحسان نوری پاشا چاپی ١٥٦٧ کوردی و ١٣٣٣ هەتـاوی تاران پەرەی ١٣٤٢ و ١٤٣

٢ ـ راپەرینی جونبولات پاشا، باپیرە گەورەی سەرکردەی ئازاو دلیرو حوالیخۆش بو کەمال جونبولات لاپەرەی ٦ و ٦٣ کواری نیشتمان بەخۆش کردن و سەرەتا بۆنوسینی دوکتور جەماڵ نەبەز کە بەهۆی چڵ ساڵ تێپەر بۆن بە سە رینشتماندا لە سوئیدلە ٢٥٩٧ ک و ١٩٨٥ز چاپی ئازاد چاپ کراوە.

Dr.Saleh Ebrahimi

راپەرین لەسەرەتای سەدەی نوزدەوە تائەم سە ردەمە: پێشەوای گەورەو ئازاو نەبەزو کۆڵ نەدەر، خیوی کوردستان ژەنرال مستەفا بارزانی لە ۱۹٤۷ی زاینی کە راپەری، تـوانـی زۆر خۆرابگرێ تا لە ۱۹٤۷ ز چووە شورەوی. کاتی لە ئاوی ئاراز پەرینەوە پیرە مێردی فـەیلە سوفودلسۆز فەرمویەتی:

عەشرەتهاوارە: لە (پیرە مێرد)

عـــەشرەت هـــاوارە، عـــەشرەت هـــاوارە
کـــەوتومە ئـــاراس ئـــاو بـــێ بـــوارە
رێـــم نـــی‌یەمنیش شـــوین ئـــەوان کـــەوم
پـــیرم هەنگـــاوێک بـــنێم ئـــە کـــەوم
لیـــرەش‌وا کـــەوتوم بـــە دەم دەردەوە
لەئـــێشی دوری‌وئـــاهی ســـەردەوە
دوکـــتور دەوای تـــۆم نـــاوێ لێـــم گـەرێ
بـــەڵکم بـــە ئـــاهم دەوران وەرگـــەرێ
یـــاوا وەرگـــەرێی ئـــەلێم وەرگـــەرێی
یـــازرمەی تـــۆپی زەڕەی بـــەرکەوێ
ئەوســـا کـــە دوعـــای مـــن واگـــیرابێ
لە خـــانەی خـــاکـــا ئـــاواتـــم نـــابێ
ئینجـــا تـــەلقینم بـــدەن بـــە کـــوردی
بـــڵێن: ئـــاواتت هـــاتە جـــێ ومـــردی

بارزانی زۆری بۆ رێژیمە کانی عیراق هینا تا لە مانگی مارسی ۱۹۷۰ی زاینی بـەعسی وادار بە راگەیاندنی خودموختاری بۆنەتەوەی کورد کرد.بە لاّم بە داخەوە لەر باری نالە باری ئەو سەردەمە، نـاچار بـە موهـا جە رەت‌بـولە ئـیرانـەوە چـووە ئەمریکـاو سەرەنجـام لە ۱۹۷۹/۳/۱ی زاینی شەهید بوو جەنازەی موبارەکی هێنرایەوەکوردستانو لە شنۆ ئەسپاردە کرا. ولە ۱۹۸۵/۱۰/٦ی زاینی پیشەوا مستەفا بارزانی لەشورەوی‌ڕاتەوە عیراق‌وکوردستانو لە ۱۹۹۳/۱۰/٦ ـ لە هەلەجی مەرگەوە رەوە جەنازەی موبـارەکـی ئـەوزاتـە و کـاک ئیدریستی کوری پیشەوا ژەنرال بارزانی برانەوە گوندی بارزانی (رضوان اللّه علیهما ٠

Dr.Saleh Ebrahimi

ته‌ریقه‌ت له‌ کوردستاندا

زنجیره‌و خه‌تمێک که‌ له‌ ساڵه‌کانی ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ و ۱۳۳۹ی هه‌تاویدا له‌ خانه‌قای نه‌هری له‌ شاری مه‌هاباد له‌ ڕۆژانی سێ شه‌مه‌، دوای نوێژی عه‌سر ئه‌خوێندرا:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدلله حق حمده والصلوة والسلام على خير خلقه محمد و آله و صحبه اجمعين بلغ اللهم و اوصل مثل صواب هذه الختمات المباركات الشريفة بعد القبول من هذه الفقراء بالفضل و الكرم الى روح منبع الصدق والصفا اشرف الورى خاتم الانباى سيد المرسلين رحمةللعالمين شفيع المذنبين حضرت محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم. والى روح جميع الانبياء والمرسلين صلواة الله و سلامه عليهم اجمعين. والى روح امين الامة على التحقيق اعظم الخلفاء رسول الله ابى بكر الصديق رضى‌الله تعالى عنه. والى روح غريب المعدومين آل رسول حضرتى (سه‌لمانی فارسی) المكرم المشرف المقبول والى ارواح كل من سادات هذه السلسلة العلية و العالية النقشبندية والقادرية والكبروية و السهروردية و الچشتية قدس الله اسرار هم العلية على‌الخصوص والخلوص الى روح شيخنا و قدوتنا و ملاذنا و امامنا و امام الطريقة و غوث الخليفة و شمس فلك الحقيقة، النور السارى و الفيض الجارى بهاء الحق و الحقيقة والدين الشيخ محمدالاويسى البخازى المعروف بحضرت شاه نه‌قشبه‌ند قدس الله سره‌العزيز. والاولياء برهان الاصفياء نورالخافقين نجله الحسين ابى محمد محى الدين المنادى بغوث الاعظم الشيخ حضرت سيد عبدالقادر الجيلانى الكردى قدس الله سره العزيز و الى روح منبع المعارف و الكمال سيدالسادات اميركلال قدس الله سره العزيز. و الى روح المقبل عليك ولما سواك الناسى الشيخ محمد باباسماسى قدس الله سره العزيز. والى روح الوالد فى محبّة مولاه الغنى المعروف بحضرت عزيزان خواجه على الرامتين قدس الله سره العزيز. و الى روح المعرض عن المراد الدنيوى و الاخروى الشيخ محمودالانجير فغنوى قدس الله سره العزيز. و الى روح المتسلخ عن الحجاب البشرى الشيخ خواجه عارف (ريوه گه‌رى) قدس... و الى روح قطب الاولياء برهان الاصفياء شمس الحقايق والمعانى (سه‌رحه‌لقه‌ى خواجه‌گان) الشيخ خواجه عبدالخالق الغجدوانى قدس... والى روح قطب‌الربانى الغوث الصمدانى الهيكل النورانى

Dr.Saleh Ebrahimi

المجدد الف الثانی الشیخ احمدالفاروقی (سەرهەندی) مەشهور با مام الربانی قدس... و الی روح المعارف بالرموزالصوری والمعنوی المعروف (بە غوڵام عەلی) الشیخ حضرت (شاعەبدوڵای دەهلەوی) قدس... والی روح قطب دائرةالارشاد غوث الثقلین علی السداد السایر فی‌الله الراکع الساجدالمجاهد ذی الجناحین ضیاءالدین الشیخ حەزرەتی مەولانا خالید نەخشبەندی النسخةالجامعة والنسخة النابغة)قدس الله سره العزیز. والی روحِ منبع الحلم و نور الظلام الهادی بین‌العشایر والاقوام (حەزرەتی سیراجەدین. من خەلەفی حەزرەتی سیدالانام مەولانا و موقتەدانا الشیخ حەزرەتی سید عەبدوڵلای نەهری) شاهی شەمزین قدس... والی روح مجدد الشریعة و مظهرالطریقة و دافع المناها و آمرالمعروف الذی به نتباها، مەولانا، وه موقته دانا شەها بەدین، الشیخ حەزرەتی سەیید طٰهٰ شاهی شەمزین (تاها) قدس‌الله سرەالعزیز. والی روح قطب السالکین و غوث الکاملین الناجی الفائزالفالح المشرشدمن الله الذی لایخرج عن قبضته الصالح ولاالطالح مەولانا، وه موقته دانا، وەمورشیدەنا جەمالەدین، الشیخ حەزرەتی سەیید محەمە صالح قدس‌الله سره العزیز. والی روح کاشف الرموز والاسرار منبع المعارف والانوار سلیل السادات الخیاروالابرار محبوب‌الله الفانی فی الله الباقی بالله الخالی العاری عماسوی اللهالغازی فی سبیل‌الله المهاجر الی بیت‌الله مولانا و موقته دانا، محی‌الدین الملك الغازی الشیخ حاج سید عبیدالله نەهری شاهی شەمزین قدس الله سره العزیز . والی روح المسمی تسمیت (حەزرەتی غەوسی ئەعزەم) قطب الزمان معدن الحیاء والحلم والعرفان منبع الجود والفضل والاحسان اسوة المریدین و قائد السالکین مەولانا و موقتەدانا و مورشیدنا وه سەنەدەنا ئەبی جەلال الملة والدین، الشیخ حەزرەتی حاجی سەید عبدول قادر الشهید علی طریق الملةوالدین الملقب بغوث الثانی قدس سره العزیز. والی روحِ قطب الاقطاب شیخ الشیوخ و الشاب قدوة المحققین و زبدة العارفین مەولانا وه موقتەدانا وه مورشیەناوه روحەنا فیداه سراج الملة والدین الشیخ (حەزرەتی حاجی سەیید عەبدوڵلاالمعروف ادام‌الله نعمة بقائه علینا وعلیٰ سائرالمسلمین. والی ارواح کل من الخلفاء والمخلصین من الطریقة العلیة و سائرالطرق ربنا اغفرلنا ولابائنا و لامهاتنا و لجمیع المؤمنین و المؤمنات بحرمة محمد سیدالسادات آمین و الحمدلله‌رب العالمین ١٣٣٨/٢/١٧ی هەتاوی (مەهاباد) بەرانبەری ٢٩ی مانگی شەوالی ١٣٧٨ی مانگی (شەپۆل).

Dr.Saleh Ebrahimi

۴۸/۵/۲۹

بحضور قاضی محترم جناب ملا صالح بیساری دام بقاه

پس از سلام و احوالپرسی امیدوارم که مزاج شریف در کمال صحت و عافیت

است اینک بطوریکه مستحضر هستند امروز تا اینجا انتخابات دوره بیستم

مجلس شورا آغاز میگردد و سرنوشت و مقدرات ملت لازم است

بدست شخص صالح و متدین که واقعاً برای استیفای حقوق این

مردم دلسوز باشند واگذار شود بنابراین به عقیده

جناب حاجی صالح شاطری لیاقت و شایستگی این مقام

را دارد و حمایتش میکنم به عموم مریدان و منسوبان از قول

اینجانب اطلاع بدهید که رأی خود را به اسم آقای

حاجی صالح شاطری بدهند - اجر خوبی [illegible] خواهیم [illegible]

سید عبدالله گیلانی زاده

[signature]

Dr.Saleh Ebrahimi

۲۰/۱۰/۳۹

عزیزم جناب ملا صالح

اولا احوال شما را می پرسم و تقدیم سلام می کنم و امیدوارم در کمال صحت و عافیت باشند و سلام ما را بعموم محترمانه و برادران تبلیغ بفرمایید. اطلاع دارند که قبلا در انتخاب نماینده گی برای دادن رأی به آقای حاجی صالح شاطری نوشته بودم ایشان موفق شدند. متأسفانه اطلاعم رسید که آقای شاطری استعفا کردند و از نماینده گی صرف نظر کردند. بنابراین در این انتخابات هم منسوب و محبوب و برادران بالعموم رأی به آقای علی آغا رئیس العشایر پسر مرحوم حاجی قره نی آغا بدهند و منتظر هستم که موافقت بکنند و انشاالله علی آغا موفق باشند عزیزم

گیلانی زاده

[illegible]

قربانت گردم

جناب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

۲۴/۱۰/۳۸

Dr.Saleh Ebrahimi

(گواهینامه)

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدالله الملک الحمید ذی العرش المجید والملک السدید والصلاة والسلام علی خیر خلقه محمد السعید وشافع یوم الوعید و علی آله و اصحابه ذوی العزّ و التمجید و بعد چون محبوب دلبند و قرة العین ارجمند آقای ملا محمد صالح ابراهیمی محمدی (شه پوٚل) مدتی ده سال بیشتر عمر گرانبهای خود را صرف تحصیل علوم و کمالات نموده وپیوسته برای انعطاف انوار رحمت و اقتطاف اثمار علم و حکمت ملازمت صحبت آساتذه کرام نموده و از هریک استفاده‌های کلی نموده و بجد وجهد تمام بکشف معضلات علوم و مشکلات رسوم پرداخته و در این اواخر ملازمت صحبت فقیر را برخود لازم ساخته استعداد او را اساسی و قابل اعتبار و میاه انهار و افکار او را روشن وسرشار مشاهده نموده و بالاخره بحمده تعالی جامع ادوار علوم معقول و منقول و شایسته تدریس و تعلیم طالبان افهام و افتاء سائلان احکام گشته این است با توفیق حضرت واجب علیم جل جلاله و باستمداد ارواح طیبه و انفاس قدسیه آساتذه سلف رحمهم الله مشارالیه را در تدریس علوم عقلیه و نقلیه و افتاء با قوال راجحهٔ مذهب، اجازه داده که انشاءاله تعالی رعایت این سعادت را با شرایط مواظبت و لوازمات آن معمول و بیش از بیش در ازدیاد علوم و معرفت و هدایت طالبین بشاهراه شریعت مبذول دارند. نسئل الله تعالی لنا وله ولسایر المسلمین ثبات الایمان و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اهل الاحسان. وقعت الاجازه الشریفه ثامنة ربیع الاول سنة ثلاثة و سبعین و ثلاثة مائة بعد الالف من الهجرة النبویة علی هاجرها آلاف سلام و صلاة و تحیة و لاحول و لاقوة الابالله العلیّ العظیم الحقیر المجیز حسین مجدی مدرس مهاباد.

Dr.Saleh Ebrahimi

عریضه حال فقرای مهاجرین و اهالی مظلومه کردستان
بخاکپای حضرت [illegible] قنسولوس دولت فخیمه روسیه [illegible]

معروض اهالی [illegible] خاک دولت ایران به دولت علیه روسیه اینکه ما اهالی کردستان که در خاک ایران نشسته مبلغ یکصد هزار خانه هستیم سبب باحاع ظلم و تعدیات دولت ایران و بی قانونی ایشان نتوانستیم با آسایش گذران و معاش نمائیم بارها سال از روی ناعلاجی که هیچ وجه نتوانستیم تحمل اجحاف و تعدیات ایشان بکنیم بعضی از ملت کردستان با دولت ایران بمقام دفع ظلم و تعدیات ایران آمده از یک طرف دولت عثمانیه تهدیدات و تخویفات شدیده بر سر ما کردند و از یک طرف دولت ایران خصم و دشمن جانی ما بود هیچ نمی توانستیم که دفع ظلم دولت ایران بکنیم اما از خوف دولت عثمانی دست از محاربه ایران کشیدیم ناچار مبلغ صد هزار خانوار از ما هجرت اختیار کردیم بعد از هجرت کردن دولت ایران در میان اهالی کردستان که در خاک ایران مانده بود سوق عسکر خودشان کردند و قتل نفوس ذکور و اناث و بچه و بردن اسیر و نهب و غارت [illegible] از دست ایشان آمد هیچ تقصیری نکردند اگر چه آن فقرای اهالی کردستان که در خاک ایران مانده بودند هیچ گناه و عصیانی نکرده بودند اهل رعیت و اهل کسب که هیچ خطا از ایشان صادر نشده بود و محاربه با ایران نکرده بودند [illegible] و ملت عیسوی و روحانی همه را بنامی خراب و ویران کردند الآن از دولت معظمه روسیه استرحام میکنیم که [illegible] جور و دست ظلم و تعدی ظالمان از مظلومان قطع و کوتاه بنمایند تا کافه کردستان چه مهاجرین و چه غیره همه بوجه استرحام [illegible] که دول معظمه از روی انسانیت کامله و مرحمت شامله خودشان مرحمت فرمایند که از هر دولت معظمه یک مأمور صاحب انصاف و مروت مخصوصاً بفرستند که بروند تفتیش احوال کردستان و مظلومیت ایشان بکنند و بنائی بنهند که هر ملت با آسودگی و رفاهیت بتوانند در وطن مألوفه خود بنشینند بعد از تفتیش احوال کردستان از جانب دول معظمه معلوم خواهد شد که اهالی کردستان [illegible] و وحشی [illegible] با اینکه [illegible] هستند که تعصب کردستان میکنند در میان دول معظمه نام بدی و بد دینی و غیره [illegible] بر سر اهالی کردستان بوجه افترا شهرت داده اند و تحقیق کرده ایم که [illegible] دولت معدلت [illegible] کمال فقرا و مظلومان بوده است الحال استرحام میکنیم که تحقیق کیفیت را ماده فرمایند و دفع ظلم و تعدای ظالمان از مظلومان بکنند [illegible]

الداعی امام جمعه قصبه ساوجبلاغ
الداعی مفتی قصبه ساوجبلاغ
الداعی شیخ الاسلام ساوجبلاغ
[illegible]

Dr.Saleh Ebrahimi

ئەصڵی ئەم سەنەدە کە فتوکۆپی ئەوە لەو دیـوئەم پـەرەدایـە لە پـاریس: فـەرانسـە راگیردراوە و نمونەی ئەوەیش لە پەرەی ۵۹۹ ج ۱ دراساة کوردیة چاپی پاریس لە چاپ دراوە. بەڵگەنامەکی تەواوە کەقسە لەو رووداوە تاڵە دەکاکە دوای دوورخستنەوەی مەلیک غازی شـیخ عـوبەیدیلای نـەهری شـاهی شـەمزین بۆ تـایەفی حـیجاز سـپای تورکەمەنی قاجار ناصرەدین شای ئێران بەدرندانەترین کـەوتنە مـاڵ و گـیانی خـەڵکی کوردی بێ چەک و بێ دیفاع و دەر دێکیان بەسەر کـورد، هێـناکـە نـاچار لە دەس دەوڵەتی قاجاری ئێران و حوکومەتی ئیسلامی عوسمانلی پەنایان بە دەوڵەتی روس؟! بردوە بە وجۆرەی لە پەرەی ئەو دیوی ئەمەدا نوسراوە هاواریان لەروس کردوە کە لە دەس زوڵمی قاجار و تورکی عوسمانلی رزگاریان بکەن و بێن بە هاواری کوردەوە.ئەبێ لە تاریخ پەند بگرین.

لە کات ژمێری یـەک؛نیو تـاسێ و نـیو؛ ئـەم نـامە لە ۱۸ ئـوکتوبری ۱۹۹۹ زو ۲۶ /۷/ ۱۳۷۸ی هەتاوی لە تلویزیونی میدیاتوی بەهۆی پرۆفیسۆر جـەلیل جـەلیل نیشاندرا و قسەی لەسەرکراو راپەرینی مـەلیک غـازی حـەزرەتی شێـخ عـوبەیدیلای نەهری شاهی شەمزین شیکرایەوە و قسـەی لەسـەرکرا. سێ دیسـامبری ۲۰۰۵ ٪ - دوکتور محەمەد صالح ئیبراهیمی (شەپۆل) ئەمەی بە کوردی نوسیوە تا لە بیر نەچێتەوە، بڕواننە ژمارەی ۹گۆڤاری گرشەی کوردستان چاپ ۱۹۸۱ ز - تاران.

عرض حال (یک کلمه ناخوانا) مهاجرین و اهالی مظلومەی کردستان
بخاکهای معدلت آرای قنسول دولت فخیمه روسیه (ناخوانا)

معروض اهالی مهاجرین خاک دولت ایران بدولت علیه روسیه اینکه مـا اهـالی کردستان که در خاک ایران نشسته مبلغ سه صد هزار خانوار هستیم سبب بانواع ظلم و تعدیات دولت قاجار و بی‌قانونی آنها نتوانستیم با ایشـان گـذران و مـماشات نـمائیم پارسال از روی ناعلاجی که بهیچ وجه نتوانستیم تحمل اجحاف و تعدیات ایشان بکنیم بعضی از ملت کردستان با دولت قاجار مقام دفع ظلمو تعدیات قاجار ایران آمدند از یک طرف دولت عثمانیه تهدیدات و تخویفات شدیده بر سر ما کردند و از یک طرف دولت قاجار ایران خصم و دشمن خونی ما بود هر چند می‌توانستیم که دفع ظلم دولت قاجار ایران بکنیم اما از خوف دولت عثمانی دست از محاربه قاجار ایران کشیدیم -

Dr.Saleh Ebrahimi

ناچار مبلغ صد هزار خانوار از ما هجرت اختیار کردیم بعد از هجرت کردن دولت قاجار در ایران در میان اهالی کردستان که در خاک ایران ما شده بود سوق عسکر خودش کردند در قتل نفوس ذکور و اناث و بچه‌ها و بردن اسیر و نهب و غارت هر چه از دست ایشان آمد هیچ تقصیر نکردند اگرچه آن فقرای اهالی کردستان که در خاک ایران ما شده بودند هیچ گناه و خطائی نکرده بودند چه ملت اسلام و چه ملت عیسوی و روحانی همه را بتمامی خراب و ویران کردند الحال از دولت معظمه روسیه استرحام می‌کنیم که بوجهی من الوجوه دست ظلم و تعدائی ظالمان از مظلومان قطع و کوتاه بنمایند ما کافه کردستان چه مهاجرین و چه غیره همه در این استرحام متفقیم که دول معظمه از رأفت کامله و مرحمت شاملهٔ خودشان مرحمت فرماید که از هر دولت معظمه یک مأمور صاحب انصاف و مروت مخصوص بفرستد که بدقت تفتیش احوال کردستان و مظلومیت آنها بکند و بنایی بنهند که هر ملت بآسودگی در غایت بتوانند در وطن مألوف خود امنیت یابند بعد از تفتیش احوال کردستان از جانب دول معظمه معلوم خواهد شد که آیا اهالی کردستان بدوی و وحشی المزاجندیا آنها بدوی هستند که تصاحب کردستان میکند در میان دول معظمه نام بدی و بدویه و غیرمدنیه بر سر اهالی کردستان بوجه افترا شهرت داده‌اند و تحقیق کرده‌ایم که وظیفه و مسلک دولت معدلت‌پرور روسیه همیشه ترحم بحال فقرا و مظلومان بوده است الحال استرحام می‌کنیم که تحقیق کیفیت هر ماده فرمایند و رفع ظلم و تعدی ظالمان از مظلومان بکنند.٪

تاجر قصبه ساوجبلاغ مُهر	تاجر قصبه ساوجبلاغ مُهر	الداعی مفتی قصبه ساوجبلاغ مُهر	الداعی امام‌جمعه قصبه ساوجبلاغ مُهر

تاجر قصبه‌اشنویه مُهر	تاجرقصبه‌اشنویه مُهر	رئیس عشیرت مُهر	الداعی قاضی قصبه‌اشنویه مُهر	رئیس مهاجرین محال‌اشنویه مُهر

تاجر محال‌ارومی مُهر	تاجر محال‌ارومی مُهر	الداعی مفتی محال‌ارومی مُهر	الداعی قاضی محال‌ارومی مُهر

(تاریخ تنظیم این سند سال ١٨٨٠ میلادی باشد) رئیس مهاجرین محالات ارومی.
مُهر

Dr.Saleh Ebrahimi

سەرچاوە

الانوارالقدسیه پەرەی ۲۶۲.و.نیکتیین پـەرەی ۳۴۴ نـادر مـیرزا لە کـتێبی (مـێژو، جوغرافیای دارالسطنەی تەورێز کە لە ساڵی ۱۳۲۷ی هەتاوی نـوسراوەتـەوە. بـە کـۆششی محەمەد موشیری چاپی ئیقبال. تاران ساڵی ۱۳۵۱. پەرەی ۳۵۲-۳۰۴و پەرەی ۵۲۹و مێژوی هەوشار بەقەلەم (نوسینگ)ی میرزا رەشید ئەدیب‌الشعرا لە گەڵ مێژوی راپەرینی حەزرەتی حاجی شێخ عوبەیدیلا مەلیک غازی چاپی ساڵی ۱۳۴۵ چاپخانەی شەفەقی تەورێز. پەرەی ۴۴۳و ۴۴۴ یەکێ لە قدیسینی ئیسلام ۵-۱۰۷٦-۱۱٦۸ مەسیحی کوردستانی. و. نیکتین. پەرەی ۳۹۵ و.نیکتین.

یادی مەردان نوسراوی مامۆستا مەلا کەریم مودەریس پەرەی ۱۸و یادداشتی عباس میزرا مولک‌آراو بغیةالواجد پـەرەی ۲٦۵و مـحەمەد ئـەمین زەکـی مەشـاهیری کـوردو کوردستان چاپی قاهرە سالی ۱۹۴۷ی زاینی و.ن - أ خەلفین، خەبات لە رێگای کوردستان‌دا - کە جەلال تەقی‌لە روسیەوە کردویەتە کوردی، چاپی ساڵی ۱۹٦۹ی زاینی. قوریانسە شەلە-ی ئە رمەنی کە سالەهابو لە مەهاباد بوو چەن زمانی شی ئەزانی، بە ناوی هەواڵدەر لەبابەت ریشوە خواردن و ستەم‌و زۆروێژی قاجارەکانەوە لەمانگی صەفەری ساڵی ۱۲۹۸ی مانگی دەسی کردوە بەنوسینی ئەم هەواڵ‌و راپورتانە.بیرەوەری حاج سەیاح لە گـەران بـۆ کـوردستـان.و عین‌الوقایع پەرەی ۲۱۲.

B - Nikitine, les Kurdes, Etude sociologique et historique, paris, 1956.

ی.ب. سون. عن الاکرا ووطنم ارومیة ۱۹۱۷.

B. Nikitine, les Kurdes racontes par eux - memes, « L´Asie francaise » paris, 1925, N. 231, pp 148-157

« The Tale of Suto and Tato », Kurdish text

لقد اصدر نیکیتین مع سون

with translation and notes, « Bulletin of the school of orient and Iric.

۱ - پەری ۳۹۵و نیکیتین کوردو کوردستان - تەرجەمەی محەمەد — ی قازی

Dr.Saleh Ebrahimi

studies » Vol. III, pt I, 1923, pp. 69-106.

A. Safpastian, Kurds and Kurdistan, London, 1948.

عبد العزیز یامولکی. کردستان وکورد، اختلال للری، طهران.

الدکتور شاکر خصباک، الکرد والمسالة الکردیة، بغداد ۱۹۵۹.

الدکتور بله ج شیرکوه، القضیة الکردیة القاهرة ۱۹۳۰.

علاء الدین سجادی، شۆڕشه کانی کورد وکردستان، به غدا، ۱۹۵۹.

حمزة عبدالله، شورشی بارزان، سلیمانی، ۱۹۵۹.

محمد امین زکی، مشاهیر الکرد وکردستان، القاهرة ۱۹۴۷.

صدیق الدملوجی، امارة بهدینان، الوصل ۱۹۵۲.

ب.ی. افریانوف (الاکراد فی الحروب بین روسیا وایران وترکیا فی مجری القرن التاسع عشر، تفلیس ۱۹۰۰).

تاریخ نضال الاکراد التحرری: انتفاضة الشیخ عبیدالله عام ۱۸۸۰، والتی کانت بمثابة زروة الحرکة الکزدیه.

تەریقەت لە کوردستاندا

نەقڵ لە ئەعلام ئەلمونجید پەرەی ۱۰۴ چاپی ۱۲ بیروت ۲۰ حوزەیرانی ۱۹۸۲ز

(٤)- سرپل زهاب ، دگان داود ، حجاری در تخته سنگی (فلاندن ، گشت ، ایران قدیم گراور ۲۱۱)

(تەماشای ئەم وینەیە کە لێرەدایە بکە). ئەم وێنەیە، شەڕی سەرکەوتنی لولوبی یەکان وکوتی یەکانە، بە سەر ئەکادی یەکان و بابلیەکاندا، کاتی کە هێرشیان بەرەو وڵاتیان هێناوە!

Dr.Saleh Ebrahimi

آراء حركة شيخ عبيدالله النهري و... الاعلام الكردي

... مرت قبل سنتين ونصف الذكرى المئوية لاندلاع انتفاضة الشعب الكردي في عام ۱۸۸۰ والمعروفة بأسم قائدها الشيخ عبيدالله ولم تكرس الصحافة الكردية حتى صفحات قليلة لها وسكت الاعلام الكردي عنها بشكل غريب...

تتميز هذه الانتفاضة بملامح واستراتيجية ذكية. اذ نرى من خلال مذكرات ورسائل قائدها تلك الاهداف القومية المتبلورة والواضحة التي كانت ترمي الى وحدة كردستان... ولقد حاول زعيم هذه الانتفاضة الاتصال بالدبلوماسية الاوربية واراد ان يطلعهم على الاوضاع السيئة التي يعيش في ظلها الشعب الكردي...

لقد كان الاجدر بنا نحن ابناء هذه الامة المضطهدة... العمل بجدية اكثر والاهتمام بتلك الصفحات المشرقة من تأريخنا ودرستها من جميع الجوانب واخذ الدروس والعبر منها. ولقد نشر الباحث والمؤرخ الكردي السوفيتي المعروف جليلي جليل في ۱۹۷۱ وفي العدد الرابع من مجلة (اخبار ارشيف ارمينيا) هذه الوثائق وترجمها من الفرنسية والفارسية الى الروسية وكتب لها مقدمة صغيرة ارتأيت ضرورة ترجمتها من الروسية الى العربية علها تفيد الباحثين والقراء.

انور قادر محمد - معهد الاستشراق
اكاديمية العلوم السوفيتية في لننغراد

دراسات كردية :

نعتذر، لضيق المجال، عن نشر ترجمة هذه الوثائق البالغ عددها ۲ والذي قام السيد انور قادر محمد بترجمتها مشكوراً.

ونكتفي بنشر نسخة من النص الاصلي لاحدى هذه الوثائق والتي هي عبارة عن رسالة - باللغة الفارسية - ارسلها اشراف ووجهاء كردستان ايران الى الحكومة القيصرية يشكون فيها من معاملة الحكومتين القاجارية والعثمانية لهم.

هنا نود استرعاء انتباه القارئ الى اننا تتأمل فكرة تخصيص باب مستقل لنشر الوثائق والمعلومات الاصيلة المتعلقة بمختلف جوانب حياة الشعب الكردي ماضيا وحاضرا. ان نجاحنا في هذه المهمة سيعتمد بالدرجة الاولى على مدى تعاون القارئ معنا.

دراسات كورد، پاریس ژمارەی ۶. 98-

Dr.Saleh Ebrahimi

Dr.Saleh Ebrahimi

نوکتە: دوای کوژانەوەی راپەرینی شێخ عوبەیدیلا مەلیك غازی شاهی شـەمزین لە (١٨٨٥) ئەمیر نیزامی گەروس سوێندی بۆ هەمزاغا وەزیرحەنگی راپەرینی شێخ عوبەیدیلا خوارد تاخۆی (لە سەر روی زوی بێ) هیچ زیانێك بەو نەگا، بەلام دەستوریدا زاغەیەك بکوڵن و خۆی چوە ئەوێو لەوچاڵەوە دەستوری کوشتنی هەمزاغایداو دڵیشی بەوە، خۆش بو کە چون لە سەر زەوی نەبوەو لە چاڵا بوە، سوێندەکەی نەکەوتوە[1].

کاتی حەزرەتی غەوسی سانی لە ئەستامبولەوە چووە نەهری خەڵکی زۆر بەرە-
و پیری چوون و حاجی شێخ کەمالی زینوێ بە شیعرفەرموی:

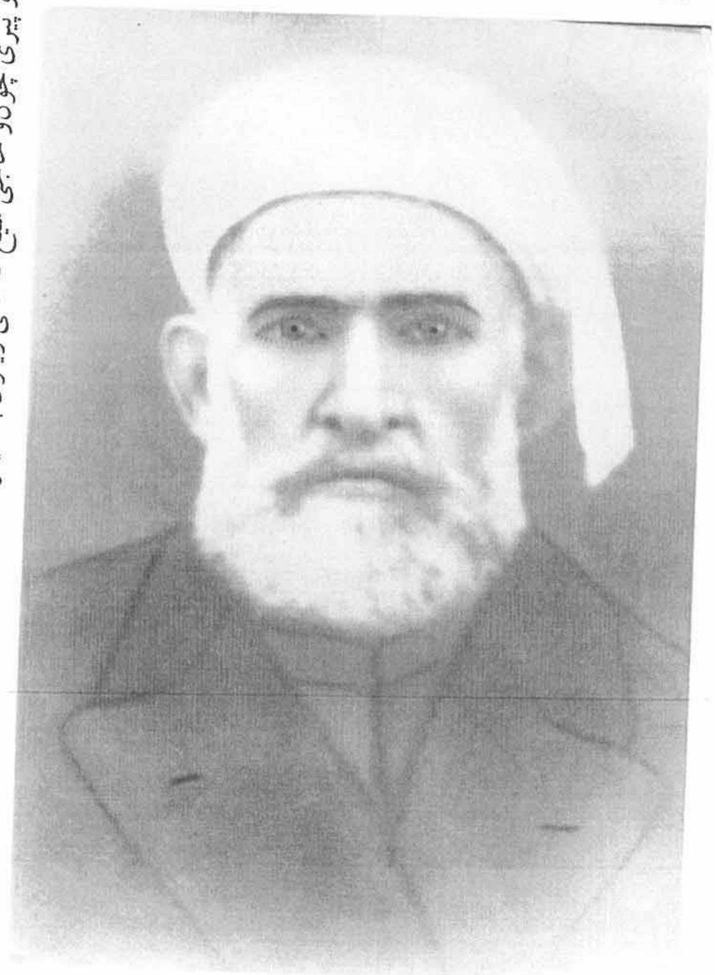

میکشم دیوانگی تا برسم غوغا شود
سگە بر زد میزنم تا صاحبم پیدا شود[1]

وێنەی شەهیدی نیشتمان حەزرەتی سەیید عەبدالقادر ناودار بە غەوسی سانی

Dr.Saleh Ebrahimi

دوکتور سەیید عەزیز (گەیلانیزادە، نەهری شەمزینی و (شەپۆل).

باوەشنی گەرمی بوداخ سوڵتانی لێرەوەتێ پەڕی غەوسی سانی.

Dr.Saleh Ebrahimi

Dr.Saleh Ebrahimi

دوکتوٚر ئاسوٚ[1]

دەنوسیٚ: سەروان دوکتور سەیید عەزیز کوری (سلطان العرفا) حاج سەیید عەبدوللاٚ گەیلانی زادە شاهی شەمزین، لە روسییە، روسان ئەوەندەیان خوٚش نەدەویست و لەبن پرسیار دا بو، بەلاٚم سەیید عەزیز کە ساتیٚکی مەزن و دیار بوو، پیاویٚ زاناو ژیرو بە تابشتو خویٚندەوارو با سەواد و بە بروا و خوٚ پاریٚزوٚ بیرورد و بیرچاک و خیٚرەو مەندودوا روٚژبین بوو، لە سیاست دوری دەکرد. ـ هەروا دوکتور ئاسوٚ دەنوسیٚ: زیٚرو بەگی هەرکی بە دەستوری نماز عەلیٚیف ئەفسەری گ.ب.ی روسییە دوای قسەکانی قازی محەمەد لە چوارچرای مەهاباد (لە ١٩٤٦ دا) زیٚروٚ بەگ چەرەندی یاتیٚکی راگەیاند و هیٚرشی کردە سەر جەنابی (حاج سیّد عبدالله افندی) گەیلانیزادە نەهری شەمزینی و توٚمەتی ئەوەی لیٚداکە بە قسەی زیٚروٚ بەگ، لەگەلٚ ئینگلیس هاوکاری دەکا ... بەلاٚم قازی محەمەد، قسەکانی زیٚروٚ بەگی دادواوە و ستایشی (سیّد عبدالله)ی کردو درود و رەحمەتی بوٚ روٚحی (شیخ عبدالقادر غوثی ثانی) نارد، کە بە دەسی مستەفاکەمالی تورک، لە سەر کوردایەتی شەهید کراوە و زوٚری قەدر و ریٚز بوٚ ئەو بنەمالە نیشتمانییە دانا و تاریفی کردن.

ئەو خەلٚکەی لەویٚ بون، زیٚروٚ بەگیان هەوکرد و رایان گەیاند کە دەبیٚ چەتەو ریٚگریٚوا بکوژریٚ، دەسیان کرد بە هەللاٚو بگرە و ببەند.[2]

لە ١٢٩٥ ی هەتاوی لە شاری مەهاباد لەجەنگی یەکەمی نیٚوگەلانی بە دەسی روسی تەزاری لە ١۴ هەزار خەلٚکی ئەو شارە زیاتر لە ١٠ هەزاری کوژرا.

١ ـ بیرەوەری یەکانی پر ماجەرای دوکتور قادر مەحمودزادە ئاسوٚ، پەرەی ١۵٠ چاپی ١٣٧۴.

٢ ـ پەرەی ١۴۴ سەرچاوەی بەرو.

Dr.Saleh Ebrahimi

Dr.Saleh Ebrahimi

وێنەی دوکتور سەید عەزیز شەمزینی (گەیلانی زادە)

شەپۆل، مەرحومی سەید عەبدولقادر گەیلانی زادە، کاک عەلی و کاک رەسول فەیزی.

Dr.Saleh Ebrahimi

Dr.Saleh Ebrahimi

شەپۆل / ٢١٠

□ لە ١٩٤٤ز- بەرابەری رەفیق حلمی حزبی رزگاری لە عیراق دامەزراو پێشەوا مستەفا بارزانی بەهاوکاری حیزبی رزگاری بە دژی رژێمی عیراق وەستا، رەحمان زەبیحی سەر مونشی خیزبی (ژ-ك) بوکە وەك حیزبی هیوا[1] لە عیراق ئەکۆشا مەکۆیەکی رێك‌و پێك لە کوردەکانی ئێران‌و عیراق‌و تورکیاو سوریە بە دی بێنێ‌و لە ١٩٤٢ی زاینی کۆرێکی لە حیزبی (ژ-ك)و محەمەد دلشادو چەن کەسی دیکە پێك هێنا.

وێنەی دوکتور سەید عبدالعزیز شەمزینی گەیلانی زادە

وێنەی دوکتور سەید عەزیز شەمزینی گەیلانی زادە

١ - لەتورکیا بەحیزبی هیوی‌و لە کوردستانی عیراق بە حیزبی هیوا دەناسرا.

Dr.Saleh Ebrahimi

Dr.Saleh Ebrahimi

شه‌پـول

خوا لیخوشبو فه‌تاح ئه‌ناهید

خوا لیخوشبو کاک صدیق حه‌یده‌ری

کاکه ره‌حیم شیرزاد ١٣٠٥/٥/٦ - و دفات ١٣٦١/٨/٣٠ای هه‌تاوی

خوا لیخوشبو خه‌لیل خوسره‌وی

خوا لیخوشبو حاجی ئه‌حمه‌د وه‌لیزاده

Dr.Saleh Ebrahimi

Dr.Saleh Ebrahimi

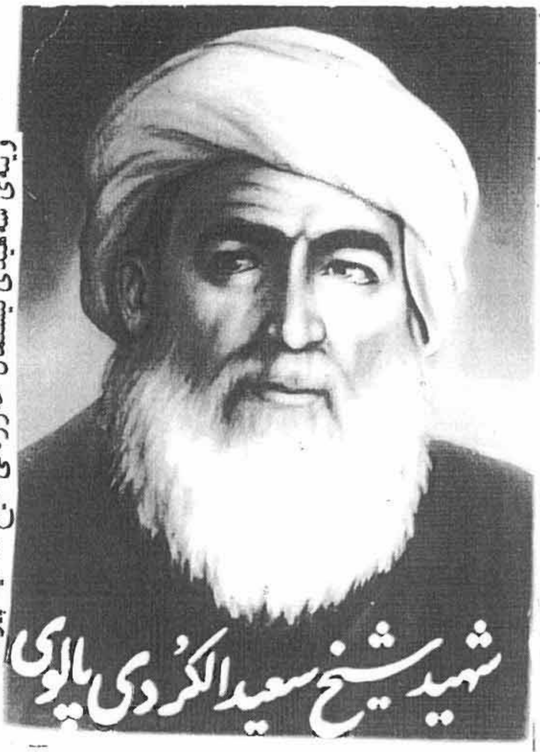

وێنه‌ی شه‌هیدی نیشتمان حه‌زره‌تی شێخ سه‌عید پیران.

الشهید السید محمد صدیق افندی بن الشهید الوطن السید عبدالقادر افندی

آل الشیخ عبدالله

محمد صالح ابراهیمی محمدی (شه‌پول)

Dr.Saleh Ebrahimi

Dr.Saleh Ebrahimi

هەڵەبجەی شەهید هێروشیمای کوردستان

شەپۆل / ۲۱۳

شەپۆل پێی ناوێ شین وگرین — بۆ هەڵەبچە هێروشیمای پر برین
چونکا کەوی نێو رکە بەپۆل هەڵفرین — دەبنەزانا و پسپۆر بۆ زامی برین
بۆزامی برینی کوردی لانەواز — کەنجان و لاوان هاتون بە ئاواز
بەزەبری عیلم و ژیری و زانین — کوردی بە شخورا و، دێنە پێکەنین
کورد دەڵێ ئاش بە نورەیە — نورەی ئێمەیش دیێ ئیتربەیەقین
هەر او نەعرەتەی کوڕە کوڕەی کورد — ئیتر بەزانین مێژوی خوێ دەکا رەنگین
یا خوائاوابێ ئەم کوردستانە — بوژێنەرەوەی ژیان یا گیانە